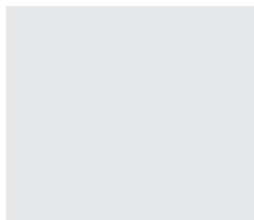

פסקים והנהגות מרבתינו זצ"ל

מתינות ההלכה

הלכות חול המועד

פסקי רבי משה פיינשטיין זצ"ל
מתוך הספר שמעתתא דמשה

רביעית יין בחוה"מ:

מעלה גדולה היא לשתות רביעית יין, ולאכול בשר בהמה כל יום מימי חולו של מועד, לקיים מצות שמחת יום טוב.

מיץ ענבים אינו יין:

אינו יוצא שמחת יום טוב בשתיית מיץ ענבים, ואף אם נהנה משתייתו לא גרע משאר דברים שנהנה מהם אבל מעלת יין אין לו.

רעב בע"ש חוה"מ:

ערב יום טוב האחרון, או ערב שבת חול המועד, יש לאכול סעודתו קודם זמן המנחה, אבל אם לא אכל קודם זמן מנחה, או שהוא רעב או מצטער צריך לאכול אף ממנחה ולמעלה.

אין להסתפר בחוה"מ:

אין לספר זקנו בחולו של מועד, אלא א"כ מצטער ביותר או במקום צורך גדול, אבל מי שמסתפר אין מזניחין אותו.

סרוק פאה בחוה"מ:

אסור לתקן ולסדר פאה נכרית במועד, ואפילו לצורך המועד.

כאב שיניים בחוה"מ:

אסור לילך לרופא שיניים בחולו של מועד

אם אינו מצטער בכך עכשיו כלל, וגם אין חשש שיתקלקל יותר אם ימתין עד לאחר המועד, ואם יש לו אפי' צער קטן מותר.

ללכת לבדיקה שנתית:

אסור לילך לרופא בחולו של מועד לעשות בדיקה שנתית אם אינו חולה וגם אין לו שום צער, ואפילו במקום שהרופא אינו עושה שום מלאכה.

לצוד דגים לתענוג:

מותר לצוד דגים בחולו של מועד לשם תענוג, ומן הראוי שיאכל מן הדגים שצד.

לנקות בגד בחוה"מ:

בגד שנתלכלך במועד מותר לנקות את מקום הלכלוך, ועיין במקור השמעתתא.

לצחצח נעלים בחוה"מ:

מותר לצחצח נעלים בחולו של מועד, אבל צחצוח היותר יפה אסור אם לא עשה כן מערב יו"ט.

לכבס לקטנים בחוה"מ:

מותר לכבס בגדים לקטנים לצוך המועד, אפילו שכשיש להם בגדים אחרים.

לרכוש בגדים לקטנים:

אין חיוב לקנות מערב יום טוב בגדי קטנים כדי שלא יצטרך לכבס בחול המועד, ואפי' אם הוא עשיר, ואפי' יש לו בגדים בביתו והולך לבית חבירו ליום טוב, אין חיוב ליקח כל בגדי הקטנים שיש לו, אלא מה שלוקח עמו בדרך כלל.

והגית

ארגון עולמי לחינוך ההלכה

כדבריו, ואם לאו אסור כיון שאינו מפורסם שהאמת כדבריו.

לקבוע חופש בחוה"מ:

פועל שיכול לקבל חופשתו [השנתית] בחולו יש מועד ויש לו סיבה לקבל חופשתו דוקא בקיץ, מותר לקבוע חופשתו בקיץ.

ומכל מקום מדת חסידות היא לקחת חופשתו במועד. אבל אם אין לו סיבה לקחת החופשה בימי הקיץ, צריך לקחת חופשתו בחולו של מועד.

להחזיר לחנות בחוה"מ:

אסור להחזיר חפץ לחנות ולקבל הכסף חזרה באופן שיכול להחזירו לאחר המועד.

לקנות מגיות בחוה"מ:

אין היתר למכור ולקנות מגיות, אלא א"כ משתמש עם המעות שמרויח לצורך המועד, או באופן שיש חשש שירד ערכם.

למכור בחנות:

יש להקל למי שאינו עשיר מופלג למכור בחנותו באופן שיוציא המעות לשמחת יום טוב.

לרכוש דברים בזול:

מותר לקנות דברים שמוכרין עכשיו בזול, ואפי' אם הוא רק ספק שלא ימצא כל כך בזול לאחר המועד [או שצריך החפץ מיד לאחר הרגל], אבל אם יכול לקנותו בכל עת אסור.

לקנות כשאינו נחוץ לו עתה:

מותר לקנות אפילו חפץ שאינו נחוץ לו כל כך, ולא היה קונהו אם לא היה בזול,

להוסיף בכביסה בגדי גדולים:

כשמכבס בגדים לקטנים, אסור להוסיף לכביסה בגדים של גדולים שאין היתר לכבסם.

מותר לנגן בכלי שיר:

מותר לנגן בכלי שיר בחולו של מועד אפילו לעצמו להתענג ולשמח.

לפנות דירה בחוה"מ:

אסור לפנות דירה מחצר לחצר במועד, וכי"ב, אפילו באופן שחושש שיגרם לו ביטול תורה אם יעשנו אחר המועד.

לנסוע ברכב:

מותר לנסוע ברכב בחולו של מועד לצורך המועד, ואפילו במקום שיכול לילך ברגל.

ביטול תורה:

אסור לעשות מלאכה בחולו של מועד, אפי' אם יגרם לו אח"כ ביטול תורה, ולא נקרא דבר האבוד.

לפתוח בית חרושת:

מותר לפתוח בית חרושת במועד כדי שיעבדו בו פועליו, במקום שמחויב לשלם להם שכרם על ימים אלו בין אם הם עובדים ובין אם לא עובדים, ואפילו אם הפועלים הם יהודים.

טוען שיש הפסד גדול:

אדם שטוען שאם לא יעבוד ויחרוש בשדהו יהיה לו הפסד גדול, צריכין לברר על ידי הבקיאים בעבודת הקרקע, אם אומרים

מתענות ההלכה

מוכר דברים לצורך המועד:
חנות המוכרת דברים לצורך המועד אם אי אפשר לו לפתוח בשינוי מותר למכור אף בפרהסיא.

לפתוח בספק שיבאו:
אסור לחנוני לפתוח חנות מחמת ספק שאולי יבואו קונים ויקנו לצורך המועד, ורק אם ביקשו ממנו שצריך לדבר לצורך המועד, מותר לפתוח החנות, ואם באותו זמן בא עכו"ם לקנות מותר למכור לו.
לבנות סוכה בחוה"מ:

מותר לבנות סוכתו בחול של מועד, אלא שצריך לבנותה במעשה הדיוט ולא במעשה אומן.
לנעוץ מסמר בכתל:

אסור לנעוץ מסמר בכותל בחול המועד, ואפילו על מנת ליפות החדר, ואם נחוץ לו מאד מותר.
לתקן מזגן:

מותר לתקן מזגן בחולו של מועד כשחם מאוד, אפילו על ידי מעשה אומן, באופן שלא יהיה בזה זלזול המועד.
למסור בגד למכבסה:

אסור למסור בגד למכבסה לגהץ אפילו בלי כיבוס, ואפילו לצורך המועד.
ללמוד שיעורי נגינה:

אסור ללמד בחולו של מועד שיעורי נגינה לתלמידים בשכר.

וכן מותר לקנות סחורה שנמכרת בזול, אפילו כשאין זה פרנסתו.

אם יטרח לאחר המועד:
אם יצטרך לעשות נסיעה מיוחדת לאחר המועד כדי לקנות החפץ, מותר לקנותו בחולו של מועד.

בחור שיאחד לישיבה:
תלמיד שרוצה לחזור לישיבה מיד לאחר המועד, ואם לא יקנה בחולו של מועד יצטרך להשאר עוד יום לאחר המועד, אפ"ה אסור לקנותו במועד.

במקום שירא מהפסד:
מותר לפתוח חנותו בחולו של מועד במקום שירא שאם לא יהא פתוח יפסיד את לקוחותיו, דהוי דבר האבוד.

לקנות יותר מהצורך:
אסור לקנות יותר ממה שצריך לצורך המועד, אפילו אם קונה הכל בקניה אחת, אבל באופן שמקבלו בזול יותר מותר.

לקנות רק צורך המועד:
כשקונה דבר לצורך המועד אין צריך לדקדק שלא לקנות יותר ממה שצריך, אלא יקנה בריווח ואם ישאר אין בכך כלום.

מקום שמצויים ישראל:
במקום שמצויים שם ישראל, מותר למכור לכל אדם דברי מאכל, ואפילו למי שאינו שומר תורה ומצוות, ואפילו לעכו"ם. אבל במקום שאין שם ישראל שומרי תורה ומצוות אסור.

והגית

ארגון עולמי לחינוך ההלכה

עם אותן שאינן מניחין תפילין ואין בזה משום לא תתגודדו, אבל בעיר שכולם מניחין תפילין אם אינו מניח יש בזה שמום לא תתגודד.

ביהכ"נ שמניחים תפילין:

מי שבא לבית הכנסת שמניחין תפילין, מורין לו שלכתחילה יניח תפילין.

חזן במקום שמניחים תפילין:

בביהמ"ד שצריכים לבקש רשות להיות שליח ציבור, ונוהגים שם להניח תפילין, אין להניח למי שאינו מניח תפילין לגשת לעמוד אפילו כשיש לו יארציט.

לכתוב חשבונות:

מותר לכתב חשבונות בחוה"מ, אם נהנה בזה שמחשב חשבונות.

לכתוב במכונת כתיבה:

מותר לכתב במכונת כתיבה לצורך המועד דלא הוי מעשה אומן.

לצלם במצלמה:

מותר לצלם במצלמה בחולו של מועד, גם באופן שהתמונה נדפסת מיד.

להקליט:

מותר להקליט על קלטת בחולו של מועד.

כתב שאינו מתקיים:

מותר לכתוב כתב שאינו מתקיים, כתיבה מועטת שאין בה טירחה.

יכול להמחק בקל:

מותר לכתבו כתב שיכול להמחק בקל, משום דחשיב כתב שאינו מתקיים.

לצבוע ביתו:

אסור לצבוע ביתו בחולו של מועד.

כתב בלשון עכו"ם:

כתב בלשון של עכו"ם נחשב מעשה הדיוט.

גרפיקה:

קליגרפיה וכדו' נחשב מעשה אומן.

מותר להגיה ס"ת:

במקום שאין ספר תורה אחר מותר להגיה אפילו תגין ואותיות שאינם מעכבין בדיעבד בספר תורה.

לתקן שיר השירים:

אסור לתקן מגילת שיר השירים בחולו של מועד, אפילו אם נחסרו רוב אותיותיה.

לתקן מזוזה מותר:

מותר להגיה מזוזה בחול המועד אפילו בשביל פסח שחיובו במזוזה הוא רק מספק.

תפילין בלא ברכה:

רוב תלמידי חכמים שהניחו תפילין בחולו של מועד, הניחו בלי ברכה.

בן חו"ל בא"י:

בן חוץ לארץ שהיה מנהגו להניח תפילין ועקר דירתו לארץ ישראל, אין צריך להמשיך להניח תפילין, אבל אם רוצה יכול להניח בצינעה בלא ברכה.

לא תתגודדו בתפילין:

מותר להתפלל ביחד אותן שמניחין תפילין

מתיבות
ההלכה

צ'ק לצדקה:

מותר לכתבו המחאה לצדקה בחולו של מועד.

שטר קבלה לצדקה:

מותר לכתבו שטר קבלה למי שנתן צדקה ומבקש על כך קבלה.

בית ספר בחוה"מ:

בתי ספר הפתוחים בחולו של מועד מותר להתלמידים לכתוב מה שלומדים כדי שיבינו ולא ישכחו מה שלמדו.

לתקן משקפיים:

מותר לתקן משקפיים שנשברו.

משקפי שמש:

משקפי שמש שנשברו אם הם משמשים רק לתענוג אסור לתקנם, אבל אם ינזקו עיניו מחמת השמש, או אפי' אם הוא רק סני שמש [כלומר דאינו יכול להסתכל במקום שהחמה זורחת שם] מותר לתקנו.

להספיד בחוה"מ:

אולי יש להתיר לאבל עצמו להספיד מתו אפילו במועד.

קריעה בחוה"מ:

מת ביום טוב ונקבר בחולו של מועד חייב לקרוע.

חליצת כתף:

אין חולצין כתף אלא בהלוית המת אבל אם אינו הולך להלויה אינו חולץ.

סעודה ראשונה:

בחולו של מועד מותר לאכול סעודה ראשונה משל עצמו.

לצאת מביתו:

מת לו מת ביום טוב אסור לצאת מפתח ביתו ז' ימים לאחר הרגל, אף שעברו ז' ימים מהקבורה.

שמיני עצרת:

מת בחולו של מועד אין שמיני עצרת עולה לז' ימים.

ללמוד בעיון:

מותר לאבל ללמוד ברגל בעיון, אבל לקורא פסוקים בעלמא אסור.

ללמוד דברים הרעים:

מותר לכל אדם ללמוד במועד דברים הרעים שבירמיהו והלכות אבלות, ואפילו לאבל מותר ואין בו משום אבילות בפרהסיא.

י"ט שני:

אותם שאין קוברין המת ביום טוב שני, אין נוהגין בו אנינות.

לנחם לאחר המועד:

בזמן הזה דאין נוהגין לנחם במועד, יש חיוב לנחם האבל לאחר הרגל ז' ימים.

גערה בערב הרגל:

אם יש לאבל שערות ארוכות וגערו בו חבירו ביום ל' מותר לגלח בערב הרגל, אבל בתוך ל' יום לא מהני גערה ואינו יכול לגלח ערב הרגל.

והגית

ארגון עולמי לחינוך ההלכה

והשיב לי מרן זצוק"ל: דהיינו דווקא באור החמה, משא"כ אור החשמל, י"ל דאדרבה מועיל להאיר יותר.

בדיקת חמץ בפנס:

הורה מרן זצוק"ל: שאם אין לו נר, יכול לבדוק עם פנס המאיר היטב, אולם לכתחילה צריך לעשות כפי מה שכתוב בגמ' שבדוקין לאור הנר.

בדיקת חמץ בספרים:

הורה מרן זצוק"ל: דמצד הדין אין צריך לבדוק בתוך הספרים, אף אם לא נזהר בעת השימוש בהם כל ימות השנה שלא יפול לתוכם חמץ, מכיון שלא מצוי שיהיה בהם פירורין הראויין לאכילה, ופרורין הקטנים הריהם בטלין מאיליהן, ואפילו אם יהיו פרורים הראויין לאכילה אין חשש שמא יבוא לאוכלם כיון שהם מטונפים קצת.

ברירת אוכל מתוך פסולת בשבת:

הורה מרן זצוק"ל: יר"ט של פסח שחל להיות בשבת דמותר לברור לפני תחילת הסדר רק מה שצריכין לקידוש ואמירת ההגדה ומצה ומרור וכו', והרי זה לאלתר אע"פ שהאכילה היא לאחר זמן אבל אין לברור את שאר צרכי הסעודה.

ברירת עלי חסה מתולעים בשבת:

הרקים קטנים הדבוקים בעלי החסה, אסור להסירם מן העלה בשבת משום איסור ברירה, ולכן יסירם עם קצת מן העלה דבכה"ג אין בזה ברירה, שאינו בורר דבר

פסקי רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל

נערך ע"י הרה"ג יוסף שוב שליט"א
מ"ץ בקרית ספר

בדיקת חמץ כשהבית נוקה היטב:

הורה מרן זצוק"ל: שסדר הבדיקה כיום הוא, שאם לא בדק קודם, ודאי חייב מעיקר הדין לבדוק כעת לאור הנר את כל הבית. אבל כיון שהיום מנקים ובודקים הכל קודם ליל י"ד, לכן בליל י"ד הולכין ובודקין לאור הנר בכל מקום ומקום האם ניקו ובודקו היטב שאין שם שום חמץ, וכן בודקין שכל ארון נוקה ונבדק, ובזה יוצא ידי חובתו.

ואין לסמוך על הודעה כללית שכל הבית נוקה היטב, כי מפני ריבוי המקומות והכלים וכו' עלולים לשכוח לנקות חפצים מסוימים, ולכן יש לברר הכל בפרטות.

לא הניחו פתיתי חמץ והבית נקי:

הורה מרן זצוק"ל: דגם אם כל הבית נוקה היטב קודם אור לארבעה עשר, ולא הניחו בו עשרה פתיתי חמץ כנהוג, מברך על בדיקתו.

השארית אור החשמל:

הורה מרן זצוק"ל: דאין צריך לכבות את החשמל בשעת בדיקת חמץ.

ושאלתי למרן זצוק"ל: דמבואר במשנ"ב וסי' תל"ג ס"ק א' דאור הנר אינו מאיר ביום כמו בלילה.

פתיחה
החלפה

מתוך דבר, אולם תולעת גדולה העומדת בפני עצמה מותר להסירה.

קטניות לזוג שמנהגיהם שונים:

הורה מרן זצוק"ל: שאשה מעדות המזרח הנשואה לבעל מעדות אשכנז אסורה לאכול קטניות, ואם אין בעלה מקפיד על כך רשאית לנהוג היתר, וכמנהגה קודם נישואיה דההולך ממקום למקום חייב לנהוג כמנהג המקום מחמת עצם היותו במקום זה שהמקום גורם לזה, אבל באשה עיקר הטעם שמשועבדת לבעלה וצריכה לנהוג כמוהו ואם הוא אינו מקפיד, אינה צריכה להחמיר [עיין בס' הליכות ביתה להגר"ד אויערבאך שליט"א סימן י"ח סעיף י"ב].

סעודה שלישית בשביעי של פסח:

מרן זצוק"ל: נהג כמנהג הגר"א שנוטלים ידיים לסעודה שלישית בשביעי של פסח, אולם בשאר יו"ט לא נהג לאכול סעודה שלישית.

וכשחל שביעי של פסח בערב שבת לא נהג לאכול סעודה שלישית.

ואמר מרן זצוק"ל: דהנהגים לסעוד סעודה שלישית ביום שביעי של פסח, טוב שיהדרו לאכול על כל פנים כזית מצה בלא תערובת מאכלים אחרים, דהנה לענין אכילת כזית מצה בליל א' קיי"ל שאם אכלו עם מאכלי רשות לא יצא דאתי טעם רשות ומבטל טעם מצוה [עיין פסחים קט"ו ע"א ובשר"ע ריש סי' תע"ה ס"א].

ולכן נראה לכאורה דכמו כן להגר"א ז"ל ה"ה בכל שבעת הימים אם אוכל המצה עם

דגים או בשר וכדו' [שאינם טיבול מועט אלא תוספת ממש] הפסיד המצוה, ואף דיש מקום לחלק דדוקא במצוה חיובית אמרינן הכי ולא בכגון דא, יותר מסתבר דאין לחלק בכך, ולכן אף דבכל ימות החג לא שמענו להקפיד על כך, מכל מקום בסעודה זו שכל עניינה הוא משום קיום המצוה טוב להדר בכך [עיין הליכות שלמה מועדים ח"ב פ' י' סעי' י"ז].

שביעי של פסח בערב שבת:

כתב מרן זצוק"ל: יש לדון אם שרי לבשל קטניות ביום טוב אחרון של פסח ביום ו' עבור שבת שלמחרתו אם אין ספרדים מצויים, אבל שאר הדברים כגון מצות מכונה או שרויה חושבני דודאי מותר, כי גם למי שאינם אוכלים בפסח זה רק מוקצה מחמת יום שעבר, ועיין בביאור הלכה [סי' תרס"א סעיף א' ד"ה אתרוג] דלא חשיב מוקצה. וגם הרי נפישו אינשי שאינם זהירים בכך, לפיכך מותר אפילו לבשל ועכ"פ לאכול ודאי שרי.

ואפילו בחמץ גמור שהביא לו נכרי יש מקום לפלפל במה שכתב השער המלך [הל' יו"ט פ' א' הכ"ד] לחשוש בדאורייתא גם ליום שעבר, ולכן לענ"ד יש מקום להחמיר רק בחמץ ממש או בכלי שהוא בן יומו, ולא באינו בן יומו שזה רק מדרבנן.

אולם בלוח לא"י של הגר"מ טיקוצינסקי ז"ל כתב 'והמחמירין בחמץ מחמת מוקצה אין אוכלין בשבת זה אורז וקטניות וכו' ולא ידעתי מאי שנא מביצה שנולדה ביו"ט דאסור בשבת [שאחר יו"ט] רק מפני הכנה ולא משום מוקצה מחמת יום שעבר, וגם כאן הרי יודע ברור שעתיד להיות מותר לאחר בין השמשות.

והגית

לרגון עולמי לחיוק ההלכה

נפט בשריפת חמץ:

אין לשפוך נפט על החמץ בשעת שריפת חמץ כדי שהחמץ ישרף ולא יתקלקל קודם מחמת הנפט.

עוגת קמח מצה בע"פ:

אסור לאכול בערב פסח [כל היום] עוגה העשויה מקמח מצה.

לשתות מנהרות בפסח:

חמץ דאסור במשהו יש לומר דהיינו שיעור משהו שיש לו איזה השפעה אלא שהוא מועט מאד, אבל דבר שאין לו השפעה כלל אין בזה איסור משהו, ולכן מותר לשתות בפסח מים שמגיעים מהכנרת אף שיש אנשים שזורקים שם חמץ במשך השנה ואי אפשר לאסור את כל הנהרות בפסח.

תנור של חמץ:

הרוצה להשתמש בתנור של חמץ בפתח יש לו להחליף את התבניות וכשיר את התנור על ידי שידליק את התנור על החום הגדול ואת הזכוכית שבדלת יש לכסות בנייר כסף לכל הפסח כיון שאי אפשר להגעיל את זה.

[ואם אפשר ראוי לא להשתמש עם התנור שני ימים לפני שמכשיר את זה ועדיף להכניס את המאכלים לתוך התנור בפסח בכלי סתום. ובמקרה ראוי לא להשתמש כלל אף בשאר ימות השנה דזה סכנה].

להדר במצות מצווה:

יש לכל אחד להשתדל עד כמו שיכול שיהיה לו לליל הסדר מצות מצוה שנאפו בערב פסח לאחר חצות.

פסקי כ"ק האדמו"ר מאונגוואר זצ"ל

מח"ס שר"ת 'משנה הלכה'

נערך על ידי הר"ג יוסף טוב שליט"א

מ"ץ בקרית ספר

כפי ששמע מפיו והיה למראה עיניו

חשמל בבדיקה:

אין צריך לכבות את אור החשמל בשעת בדיקת חמץ.

בנר ולא בפנס:

יש לבדוק בבדיקת חמץ דוקא בנר, ואף במקומות שקשה לבדוק בנר אין לעשות בדיקת חמץ בפנס.

מי מניח את פתיתים:

את העשרה פתיתים לבדיקת חמץ אין צריך שדוקא אחרים יניחו את הפתיתים ואפשר לכתחילה שהבודק עצמו יניח את הפתיתים.

לבדוק מתחת לארונות:

סדר בדיקת חמץ כיום שמנקים ובודקים הכל קודם ליל י"ד, הולכין ובודקין בליל י"ד בכל מקום ומקום האם ניקו ובודקו היטב שאין שם חמץ, וכן בודקין שכל ארון נוקה ונבדק. ובנר יש לבדוק רק בחורין ובסדקין כגון מתחת לארונות וכדו'.

קמחא דפסחא במעשר כספים:

בזמנינו אפשר לצאת ידי חובת קמחא דפסחא במעשר כספים כיון שאין זה מס קבוע שקובעים בכל עיר ועיר כמה חייב כל אחד לתת.

מתעמקת
ההלכה

הלכות הגעלת כלים

רבי פינחס שרייבר זצ"ל

אב"ד אשדוד

מתוך דרשת שבת הגדול תשס"ו

הגעלת כלים חדשים:

א. רוב כלי המתכות החדשים, חוץ מכלי כסף, צריכים הגעלה, ומפני שמורחים אותם עם שומן, כדי שיהא לזה ברק, ואח"כ מעבירין את זה על האש, ונבלע השומן בפנים, ולכך צריך הגעלה.

ב. והנה הכלל בדיני הגעלה הוא, דכבולעו כך פולטו. ומשו"ה קי"ל בשו"ע [סי' תנ"א ס"ד], דכלים שנשתמשו בהם ע"י האור, כגון כלי צליה או כלי אפיה, וכן טיגון בלא שמן, כלים אלו צריכים ליבון באור, כדי להכשירן, ולא סגי להו בהגעלה בכלי ראשון.

ג. ונחלקו הפוסקים מהו ליבון, דלהמחבר שם, הליבון הוא, עד שיהיו ניצוצות ניתזין מהן, פי' אם ישפשף עליו עם ברזל אחר, או שהוא נעשה אדום, ואילו הרמ"א שם הביא מכמה ראשונים, דדי אם נתלבן כ"כ שקש נשרף עליו מבחוץ.

והרמ"א גופי' פשר וכתב, דדבר שדינו בליבון מדינא, כהני כלים שתשמישן ע"י האור, בעינן ליבון חמור, וכהמחבר. אבל דבר שדינו בהגעלה, רק שמחמירין בו ללבנו, או שיש בו סדקים, וא"א להגעילו, באלו די בליבון קל, וכשיטת הני ראשונים.

ויעני' בשו"ע הגר"ז [שם ס"י], דס"ל, דבהני

כלים דמדינא סגי להו בהגעלה, והחמירו ללבנם, סגי להו בליבון יותר קל, היינו דדי שאם יגע אדם בצד החיצון של הכלי יהי' היד סולדת בו, דסגי בהכי, כיון דליבון כזה אינו גרוע מהגעלה, ע"ש. אמנם למעשה לא נהגו להקל כ"כ.

ד. ונמצא לפי כ"ז, דכלי אלומיניום, אי אפשר ללבנו, כי לא שייכא בהו הליבון החמור, ולא שייכא ליבון כזה, אלא או בכלי נחושת, או בכל נירוסטה.

אולם היכא דכל דין הליבון שבהם, הוא מפני דאי אפשר להגעילן, וכגון כלים חשמליים חדשים, שצריכים הגעלה, ומפני השומן המרוח עליהם, וכנ"ל אות א', והרי אי אפשר להגעילם, יהני בזה ליבון קל, היינו, ע"י שיחמם המכשיר עד שיתחמם בחום כזה, שאם יניח ע"ז ניר יחרך.

ה. ומה שהכלים החדשים אין צריכים ליבון, אע"פ דבלע השומן ע"י אש, והרי כלי דתשמישו ע"י האור, צריך ליבון, וכנ"ל, כבר כתב החזו"א [או"ח סי' קי"ט ס"ק י"ט, וביו"ד סי' מ"ד סק"ד], דהטעם הוא משום, דבמה שמשתמשים בטיגון ע"י שומן, כגון מחבת וכדו', נחלקו הראשונים אי דינו בהגעלה או בליבון, דהרשב"א [בתוה"ב ב"ד ש"ד ל"ה, א' בדפוס המצוי] ועוד, ס"ל, דבעינן ליבון, ואילו הרא"ש בפסחים [פ"ב סוף סי' ז'] ועוד, ס"ל, דדי בהגעלה, ויסוד מחלוקתם הוא, אי חיישינן, שמא יש מקום, או זמן, שכלה השמן, מחמת מיעוטו, ואז הוי ביטול רק ע"י האור, או לא חיישינן לזה, וכמבואר כ"ז בדבריהם.

והגית

לרגון עולמי לחיוק ההלכה

והנה השו"ע [ב"ד סי' קכ"א ס"ד] פוסק, דמחבת שמטגנין בה, אע"פ שלענין חמץ בפסח, די לה בהגעלה [וכמבואר בא"ח סי' תנ"א ס"א], מ"מ, לענין שאר איסורין, צריכה ליבון. וכתב שם

הט"ז [ב"ק ג'], וכן הש"ך בסק"ח, שהוא משום דבחמץ חשיבא היתרא בלע, ומאחר ובמחבת, הרי זה מחלוקת, אם צריך ליבון או הגעלה, מקילין בפסח, כיון דהיתרא בלע, ע"ש בביאור הגר"א סק"ט. אבל הרמ"א שם מחמיר גם בפסח. ועכ"פ למדנו מכ"ז, דעצם השומן חשיב כמים, ולא חשיב כתשמישו ע"י האור, ולולא החשש שמא יכלה השמן, לכר"ע ה' סגי בהגעלה. א"כ, בכלים חדשים, שנמשחו מבחוץ ע"י שומן, דלא שייכא כלל החשש שמא יכלה השמן, דהא בכלה השמן הרי ליכא איסורא, א"כ לכר"ע סגי בהגעלה, וא"צ ליבון.

וגם, דאין ברור, אם השומן הזה טריפה. ועוד יש ספק, דאולי עכשיו הוא נותן טעם לפגם, כיון דבכלים חדשים, יש שמורחים אותו בשומן פגום, ואין הדבר ברור. ו. כלי גדול שמרחוהו מבחוץ, אפשר למלאותו במים, ולהרתחו, ויוכשר ע"י שהמים יגלשו.

ז. כלי חדש, שיש לו ידית פלסטיק, אי"צ להגעיל את הידית. אמנם, יש הפוסקים לא כך, אבל כך מבואר במ"ב. דהנה בטור שו"ע [סי' תנ"א ס"ג] כתבו, כלי שיש בו טלאי, אם קדמה האיסור לטלאי, צריך להסיר הטלאי קודם הגעלה. ובראשונים נחלקו מאי טעמא, הדין פסק המ"ב שם [ע"י ס"ק ע"ה ע"ו, ובשעה"צ שם ס"ק פ"ה וס"ק פ"ט] כהרשב"א, דהגעלה מועלת אף לתחת הטלאי, וכל מה דצריך להסיר הטלאי, הוא רק מפני דחיישינן לבעין. ומ"מ כתב, דלכתחילה מחמירין כהרא"ש. וע"ש מהפר"ח, דבאינו בן יומו, א"צ להחמיר כהרא"ש. וא"כ בנד"ד, כששמים את הידיות על הכלי, כבר אין השומן בעין, והוא רק בלוע, והרי בלוע, פסק המ"ב כהרשב"א, שהוא יוצא בהגעלה, אף מה שמתחת הטלאי, וגם שהוא הרי אינו בן יומו, דבזה א"צ להחמיר כהרא"ש [ויש עוד לצרף הקולות דלעיל אות ה'].

אלא דיש כאן לדון מטעם אחר, דמאחר והידיות עשויות מפלסטיק, והרי י"א דכלי פלסטיק אי אפשר להגעיל, דהו"ו ככ"ח, וא"כ כשמגעיל את הכלי, יוצא הבלוע מהכלי ונכנס לפלסטיק, דלכאו' חשיבא כב' כלבים, ושוב אינו יוצא מהפלסטיק בהגעלה. מיהו נראה, דמאחר דהוא אינו בן יומו, ואין כאן אלא נ"ט בר נ"ט, אין לחוש לזה, ואי"צ להוריד את הידיות.

מחמץ
ההלכה

נפלט הבליעה שנבלעה ע"י האור, אלא מפני שנשארת קצת מהבליעה, שהוא אינו יוצא ע"י הגעלה, ועל מקצת טעם כזה אינו חל האיסור כשצריך לחול האיסור אח"כ, ע"ש ברמב"ן.

ונחלקו הראשונים שם, ובכ"מ, אי בליעת חמץ קודם הפסח, חשיבא היתרא בלע, דאכתי לאו פסח הוא, וא"כ יהני להו הגעלה, אף דתשמישו ע"י האור, או דחשיבא איסורא בלע, כיון דחמץ שמו עליו אף קודם הפסח, ולפ"ז, בכלים שנשתמש בהן בחמץ ע"י האור, בעינן ליבון. ובזה פסק השו"ע, כהני דס"ל כחשיבא איסורא בלע, ומצריך ליבון לכלים שנשתמש בהן בחמץ ע"י האור [ע"י סי' תנ"א ס"ד ובמ"ב שם ס"ק כ"ח].

יא. מבואר בתוספתא [דע"ז פ"ט ה"ב], דסכינים הנקנים מן העכו"ם, הכשרתם ע"י ליבון, וכו"ה [בחולין ז', ב.]. ונתקשו הראשונים [שם בחולין, ובע"ז שם], אמאי גבי בליעת חמץ סגי להו בהגעלה, וכמבואר בפסחים [ל', ב.]. ותי' בראשונים שם ב' ת"ח. הא', דבחמץ חשיבא היתרא בלע, והוא טעם להקל אף בסכינים לא להצריכן ליבון, וכמו דמקילין לגבי בליעה ע"י האור, וכנ"ל.

וא"כ לפי מה דפסק השו"ע הנ"ל, כהאי שיטתא, דאף בחמץ בעינן ליבון בכלים שנשתמש בהן ע"י האור, הו"ל לפסוק כן נמי בסכינים, ולא כ"ה [שם בה"ג].

והב', הוא מה דהביא במ"ב [שם ס"ק י"ט], דיש לסמוך על הני דסברי, דאף בסכינים סגי להו בהגעלה, כיון דרוב תשמישן הוא לא

ח. הרא"ש [בע"ז פ"ה סי' ל"ו], הביא מהרשב"ם, דכלי שקנהו מהגוי, וצריך הוא, הן להגעילו, והן לטובלו, דינו הוא, דקודם יגעילנו, ואח"כ יטבילו, דאל"כ, הרי הוא כטובל ושרץ בידו. והרא"ש שם הקשה עליו, דטבילת כלי עכו"ם אינו מדין טהרה, ולא שייכא בזה טובל ושרץ בידו, ע"ש.

והנה בשו"ע [י"ד סי' קכ"א ס"ב], פסק לכתחילה מהרשב"ם, דבעינן הגעלה קודם, ובדיעבד כהרא"ש, דעלתה לו טבילה קודם הגעלה. וע"ש בשו"ד [סק"ה], דס"ל, דגם בדיעבד, צריך לחזור ולטבול, כ"א שם בשו"ע, וכרשב"ם. והדגול מרבבה שם כתב, דאפי' לפי הש"ך, דצריך לחזור ולטבול, אי"ז אלא בבן יומו, אבל באינו בן יומו, מודה הש"ך, דבדיעבד עלתה לו טבילה, דכיון דאי"ז אלא מדרבנן, לא חשיבא כטובל ושרץ בידו.

ט. כלי שלא הגעילוהו, ובישלו בו פעם אחת, עדיין צריך הגעלה, דשמא בפעם ראשונה לא בישל בה עד השפה, והרי מרחוהו גם שם, ויש לחוש, דבפעם השניה, יבשל בכמות יותר גדולה.

*

הגעלת כלי חמץ לפסח:

י. מבואר בש"ס [ע"ז, ע"ו, א'], דאף כלים שנשתמש בהן ע"י האור, דדין הגעלתם הוא ע"י ליבון, מ"מ היכא דבזמן בליעתו, הי' היתר, וכגון קדשים שנבלעו לפני שהיו נותר, וכיוצא ב, סגי להו בהגעלה. והטעם בזה מבואר בראשונים שם, דהא דלא סגי להני כלים בהגעלה, הוא לא מפני דע"י ההגעלה אינו

והגית

לרגון עולמי לחיוך ההלכה

שהוא בן יומו, דבאינו בן יומו, אף אם יפלוט הבליעה למים, אי"ז אלא נתן טעם לפגם [והא דבעינן הגעלה ע"ז, אע"פ דהוא פגום, משום דבשעת בליעתו הי' נ"ט לשבח, ונפגם רק אחרי בליעתו, משא"כ בפליטה עתה ע"י ההגעלה, דבזמן בליעתו במים, נבלע כפגום, וכמבואר בבה"ל שם ד"ה צריך]. הב', דיהי' במים ס' כנגד הבליעה, דאף אם יפלוט הבליעה, בטלה בס', [ואיב"ז משום מבטל איסור לכתחילה, דהא ל אמבטלו כדי לאוכלו, אלא כדי להשליך המים].

ולפ"ז במגעיל כמה כלים, צריך שיהי' במים, ס' כנגד כל הכלים, כיון דמצטרפי, וכמבואר כ"ז בבה"ל הנ"ל. והג', דכשמגעילו לפני זמן איסורו בער"פ, חשיבא נ"ט בר נ"ט דהיתרא, כיון דחמץ חשיבא היתרא בלע.

אך להמבואר בשו"ע הנ"ל [אות י'], דקיי"ל דחמץ מיקרי איסורא בלע, א"כ בבן יומו, ובליכא ס' במים כנגד הבליעה, דיש לנו לסמוך רק על מה דחמץ חשיבא היתרא בלע, לא יהני. וכ"ה בבה"ל [שם ד"ה שאין], ע"ש.

י"ג. כלי חמץ, שאינו בן יומו, חייב הגעלה.

י"ד. כלים שמשתמש בהם בכל ימות השנה, בשולחן אחד עם חמץ, אע"פ שבהם עצמם לא נשתמש בחמץ, כגון גביע של קידוש, חיישינן שמא בלעו תוך כדי האכילה, וצריך להגעילם [ע"פ הרמ"א בס' תנ"א סכ"ה].

וכן טבעות שעונדות הנשם, המנהג להגעילן, אע"פ דאין משתמשים בזה בחמין.

אבל כלים, שודאי לא השתמשו בהם בכל ימות השנה בכ"ר, או בדבר גוש, וכן סכינים שלא השתמשו בהם בדבר חריף, די להגעילן ע"י לעירו, אבל אם איכא חשש

ע"י האור, ע"ש בתוס' בחולין.

אלא דאף זה תלי' בפלוגתת המחבר והרמ"א להל' [שם בה"ו], דלהמחבר כל כלי הולכין בו אחר רוב תשמישו, ולכך, קערות שרוב תשמישן ע"י עירו מכ"ר, אף הכשרן כך הוא. ואילו הרמ"א שם החמיר להגעילן בכ"ר, ומפני המיעוט שנשתמש בהם בכ"ר, ולא רק ע"י עירו, ע"ש. א"כ, להרמ"א, נמצא דדין הסכין בליבון הוא מדינא, ומצד המיעוט שנשתמש בו ע"י האור, ולא תהני' אף סברא זו, לומר דמשו"ה סגי בהגעלה.

וצ"ל דהוא בצירוף, הן מחמת הני דס"ל דחשיבא היתרא בלע, והן מחמת הני דס"ל דברוב תשמישן שלא ע"י האור, סגי בהגעלה. ועוד יש להוסיף דבדרך כלל הוה נמי אינו בן יומו, ואע"פ דבפסח מחמרינן בזה, וכדלקמ' מ"מ אף זה אינו אלא חומרא, לכך בהצטרף כל הני ג' יחד, פסק בשו"ע דסגי להו בהגעלה.

וכבר כתב המ"ב [שם בס"ק כ"ח], דלפעמים כשיש עוד צדין להקל, מצרפין ג"כ לזה דעת הפוסקים, דס"ל, דחמץ מיקרי היתרא בלע.

יב. נתקשו הראשונים בכ"מ, והובאו דבריהם בקצרה במ"ב [סי' תנ"ב סק"א], האיך מהני' הגעלת כלים, דענינו הוא, הוצאת הבליעה, ע"י רתיחת המים, הא אחר שהמים בלעו הבליעה, חוזרין ומבליעין הן הבליעה בכלי, ויחזור וייאסר הכלי.

ותי' בראשונים ע"ז על ג' דרכים, [ע"י תוס' חולין ק"ח, ב' ד"ה שנפל]. הא', דלא יגעיל כלי

פתיחה
החלפה

והשתמשו בהם בכ"ר, אע"פ שרוב תשמישן ודאי לא הי' בכ"ר, צריך להגעילן.

ט"ו. עוד חומרא איכא בחמץ טפי מבואר איסורין, מש"כ הרמ"א [בסי' תנ"א ס"א, ועי' במחבר שם ס"ה], דאף כלי שלא נשתמשו בו בחמץ אלא כשהוא כלי שני, דבשאר איסורין קיי"ל דא"צ הגעלה בכה"ג, ורק האוכל נאסר לכתחילה, [עי' יר"ד סי' ק"ד ס"ב], ובגו"כ שם, מ"מ בחמץ החמירו בזה.

אך במ"ב [שם ס"ק י"א] הביא מכמה אחרונים, דבדיעבד, אם נשתמש בלא הגעלה, דכלי שאין משתמשין בו אלא בכלי שני, יש להקל אף בכ"ח, במקום הפסד מרובה, ומניעת שמחת יר"ט, אם הוא אינו בן יומו, דהוא רק נותן טעם לפגם.

ט"ז. אם רוצים לשים בפסח, כלי חם על השיש, צריך להגעיל קודם את השיש, כי אולי שמו כלי חם שיש בו חמץ, על השיש, ובלע ממנו. וכתב במ"ב [סי' תנ"א ס"ק נ' וס"ק קי"ד], שצריכים להגעיל אותו ע"י אבנים מלובנות.

אמנם מאחר די שיש חשש, שהשיש יתקלקל מזה, ע"כ יותר מן הראוי, הוא לשפוך מים רותחים מהקומקום, ישירות על השיש, ואח"כ שירצה להניח שם סיר חם, ישים תחתיו אבן או חרסינה. [ומה צריך לשפוך גם מים רותחים, הוא מפני, שאולי יש משהו בעין על השיש. ועוד, דשמה ישפך מהסיר בפסח על השיש, והאדים יחזרו לסיר].

י"ז. את הברזים צריך לפתוח את המים החמין, ולשפוך עליו מים רותחים.

י"ח. אסור לבשל בכלי של פסח, ולשפוך ממנו לכלי של חמץ, כיון שהבלוע עולה

למעלה.

והנה לגבי כל השנה, אם שופכים מים רותחים מקומקום, לתוך סיר שיש שם דבר אסור, והאדים עולים חזרה, כתוב ברמ"א [יר"ד סי' ק"ה ס"ג], דלכתחילה אסור, והט"ז שם סק"ו כתב דהטעם הוא משום שהניצוק הוא חיבור, והש"ך [שם בסק"א] כתב, דהטעם הוא, משום שהאדים עולים, ולכו"ע בדיעבד מותר. אבל בפסח מחמירים גם בדיעבד, ולכן אסור להגעיל את השיש בכלי של פסח, דשמה יחזרו האדים לכלי, ויאסרוהו.

י"ט. אי"צ לחשוש, שהארון מעל השיש, בלע חמץ ע"י אדים, ובפסח יצא ע"י האידים.

כ. בשו"ת חכם צבי [סי' ע"ה], יצא לחדש, דאף בבליעת חמץ, דקיי"ל דנותן טעם לפגם אסור, ולכן אוסר אף באינו בן יומו, מ"מ ודאי יש שיעור בדבר, ואין הדעת סובלת לומר דלעולם יאסור, והסיק שם דאחר י"ב חודש, שוב א"צ הגעלה.

ועי' בשע"ת [סי' תנ"א סק"א], דהביא מכמה וכמה אחרונים שדנו בזה, והסיק, דהיכא דאיכא עוד ספק, ספק אם נשתמש בזה, או כיוצ"ב, יש לצרפו לס"ס ולהתיר, ע"ש.

וכן נהגו בחו"ל, הני דהקפידו לא לאכול שרוי' בפסח, והיו להם כלים מיוחדים לזה, מ"מ באחרון של פסח, היו אוכלים שרוי', ובכלי פסח, וסומכים ע"ז דלשנה אחרת כששתמשו באלו הכלים כבר יהיו אחר יב"ח.

ולפ"ז נמצא, דבאינו זוכר, בכלי הפסח, מי מהם החלביות ומי מהם הבשריות,

והגית

ארגון עולמי לחינוך ההלכה

*

הגעלת כלי איסור:

כ"ב. כלי שבלע ע"י תשמיש בכ"ר, בין בכלי ראשון שעומד על האש, ובין כשהסירוהו מן האש, צריך להגעילו דוקא בכ"ר שעומד על האש, ומעלה בועות, ולא מהנ"ל להגעילו בכ"ר שהסירוהו מן האש.

כ"ג. כלי שבלע ע"י תשמיש של עירוי מכ"ר, אף הוא צריך להגעלה, ומפני דבולע כ"ק, ויכול להגעילו ע"י עירוי מכ"ר. אך צריך להקפיד שבזמן ההגעלה ע"י העירוי, יהי חיבור של ניצוק מהעליון לתחתון, כי באם יפסק הקילוח ולא יהי קילוח המחבר ביניהם, לא יחשב כעירוי מכ"ר, אלא ככלי שני, כיון שנפסק הקילוח.

כ"ד. אין ההגעלה מועלת אלא בזמן שיש בועות במים, ולכך צריך לזהר כשמכניסים כמה כלים יחד למים, דהמים אז מתקררים, ומפסיקים להעלות בועות.

כ"ה. יש להשהות הכלי קצת במים, זמן מה שיוכל להוציא הבליעה, אך לא זמן מרובה, שלא יחזור ויבלע, אע"פ דאם יחזור ויבלע לא ייאסר מדינא.

כ"ו. כלי גדול אפשר להגעילו בכמה פעמים [שלא כבטבילה דבעינן כל הכלי בבת אחת].

כ"ז. כתב הש"ך, שאפשר להגעיל כלי חדש בכלי בשרי, אפילו שרוצה אח"כ להשתמש בו לחלבי, כיון שהוא נ"ט בר נ"ט בשני כלים, ומותר אפי' להרמ"א [בי"ד סי' צ"ה ס"ג].

דהוי כעוד ספק, ויכול לסמוך על סברת הח"צ, דאחר יב"ח א"צ הגעלה, וכמש"כ השע"ת.

כ"א. אם בשלו מאכלי פסח, בער"פ, בכלי שרי חמץ, באינו בן יומו, בדיעבד שרי לאוכלם בפסח. ומפני דאף בפסח עצמו, ס"ל להמחבר בסי' תמ"ז ס"י, דנתן ט עם לפגם מותר, וכל אינו בן יומו הרי הוא נותן טעם לפגם. ואף הרמ"א דאסר נותן טעם לפגם בפסח, אי"ז אלא בפסח, אבל כשנתן טעם לפגם בער"פ לכר"ע שרי.

מיהו, מאחר דיסוד האיסור בפסח, להרמ"א, בנוטן טעם לפגם, הוא, דלא עדיפא ממשהו, ובחמץ דאיסורו במשהו, אף נותן טעם לפגם אסור, א"כ היכא דנתן טעם לפגם קודם זמן איסורו, דאז הוא בטל, כיון דלא נאסר עדיין במשהו, והגיע זמן איסורו, הרי דתלי' בפלוגתת הראשונים שם בס"ד, אי אמרינן דחמץ דבטל בס' קודם זמן איסורו, והגיע זמן איסורו, הרי הוא חוזר וניעור להיות אוסר במשהו, ובטל הביטול, או דמאחר שכבר בטל, ובטל. והרמ"א שם הכריע לחל בין תערובת דלח בלח, דלא אמרינן בהו חוזר וניעור, לבין תערובת דיבש ביבש, דאמרינן בהו חוזר וניעור, וחוזר להיות אוסר במשהו.

וא"כ ה"נ בנד"ד, דאף כשנתן טעם לפגם קודם זמן איסורו, ואז הותר, מ"מ כשיגיע זמן איסורו, יחזור להיות אוסר, להרמ"א דדינו כמו משהו דאוסר בפסח, אי הוי תערובת דיבש ביבש. ורק בתערובת דלח בלח, דל"א בהו חוזר וניעור, רק בזה הוא דנימא, דכיון דנתן טעם לפגם בער"פ, הותרה בליעה זו.

מחשבות
ההלכה

כ"ח. סתם סיר, אין במים שבתוכו, שישים כנגד הסיר, אא"כ הסיר שטוח.

כ"ט. היום, יש כל מיני סוגי כלים, שלא ברור מה דינם. בר"ף [פ' כ"ש ח', ב' בדפי הר"ף] כתב, כלי אבנים, כלי עץ, וכלי מתכות, צריכים הגעלה, ומהני' להו הגעלה. כלי חרס לא מהני' לי' הגעלה. כלי אדמה, כתב המ"ב [בסי' תנ"א ס"ק י"ח בשם המ"א שם סק"ד], דמהני' לי' הגעלה, וכך הוא בהג"א [בסוף מס' ע"ז. והחז"א בא"ח סי' ק"כ סק"ב] נחלק ע"ז, וס"ל דמאחר והטעם שבכלי חרס לא מהני' הגעלה, הוא משום שהוא רך, והאוכל נבלע בפנים, ואינו יוצא, א"כ אדמה, שהוא יותר רך מחרס, שהלא את זה מיבשים בשמש, וזה בתנור, איך יתכן שמהני' לי' הגעלה.

ויש ליישב, דהיא הנותנת, כיון שבאדמה נדבק הטעם יותר בפנים, הרי שזה הטעם שלא יוצא ע"י הגעלה, הופך להיות חלק מהאדמה, [בוץ ביחד עם הכלי], ומ"מ צריך הגעלה, בשביל החלק שכן יוצא, משא"כ בכלי חרס, דהוא נשאר בפנים בפנ"ע, [עי' לקמן סי' ע"ז אות ז'].

ולפ"ז, כלי קרמיקה, אם הם אבנים, מועיל הגעלה, ואם הוא כחרס, ששורפים אותו בתנור, לא מהני' להו הגעלה. כלי ביטון הרי הם ככלי אדמה. כיורים, אם הם של מתכת, אפשר בהגעלה, ואם הם של חרסינה, לא מהני' להו הגעלה, ולכך אם רוצים לשים סיר בפסח בתוך הכיור, צריך לשים דבר המפסיק.

*

דיני מחבת:

א. כבר הבאנו לעיל [אות ה'], דנחלקו הראשונים בזה, אי דינו בהגעלה או בליבון, ע"ש טעם

מחלוקתם. והכריע בשו"ע [יור"ד סי' ק"א ס"ד] להחמיר ולהצריך ליבון.

ב. כבר הבאנו דלענין חמץ בפסח, הכריע המחבר להקל בזה, וסגי בהגעלה, ומפני דיש לצרף בזה השי' דחמץ חשיבא היתרא בלע. והרמ"א החמיר אף בחמץ, אך סגי בליבון קל.

ג. מחבת שטיגנו בה חלבי, והוא אינו בן יומו, וחזרו וטגנו בו בשר, מאחר דהבליעה עצמה אין בה איסור, כ' החת"ס בשו"ת [יור"ד סי' ק"ז], דחשיבא ג"כ היתרא בלע, וא"כ לכר"ע בזה סגי בהגעלה, [דאף הרמ"א מודה דבהיתרא בלע, סגי בהגעלה, ולא נחלק אלא על חמץ דל"ח היתרא בלע].

ד. מחבת שטיגנו בו ביצה, ונמצא דם בביצה, די בהגעלה, ולכר"ע. כי בהצטרף להספק בדין מחבת. עוד כמה ספיקות דאיכא באיסור דם בביצים, ודאי דיש לסמוך לומר דסגי בהגעלה.

ועי' בשו"ת אגרות משה [יור"ד א' סי' ל"ו], דבזמנינו רוב הביצים הם ספנא מארעא, ואינם מגדלים אפרוחים, ואינם אסורים בנמצא בהם דם, ואף הגעלה א"צ. ומ"מ אם אפשר בקל, יגעיל.

ה. במחבת טפלון, שכל שימוש הוא בלא רוטב כלל, אפשר שהוא יותר חמור מכל מחבת, ולכר"ע בעינן בו ליבון, כיון דלא שייכא סברת המקילין לומר דחשיבא ככ"ר, ומפני השומן.

ו. עי' בשע"ת [סי' תנ"א ס"ק כ"ז], דבעירה דבר יבש חם לתוך צלחת וכיוצ"ב, לא מהני' לזה הגעלה ע"י עירווי, דמאחר דבלא רוטב הוא, הוי כתשמישו ע"י האור, ובעי ליבון.